

CEZA MUHAKEMESİNDE VİDEOKONFERANS YÖNTEMİNİNİN (SEGBİS) KULLANIMI*

“Videokonferenz Im Türkischen Strafprozessrecht”

Çev.: Erdal YERDELEN**

ÖZET

Gelişen teknoloji, hukuk alanında kolaylıkları beraberinde getirmekle birlikte bazı dezavantajları da bünyesinde taşımaktadır. Videokonferans (SEGBİS) yönteminin ceza muhakemesi alanında kullanılması, özellikle işlemi yapan makam ile muhatabın farklı yerlerde olduğu durumlarda büyük avantajlar sağlamaktadır. Ancak ifade alma sırasında muhatabın ifadeyi alan makamın fiziken karışısında olmaması yüzyüzelilik ilkesi bakımından tartışmalara neden olmaktadır. Videokonferans (SEGBİS) yönteminin ceza muhakemesindeki hukuki niteliğinin ne olduğu tartışılmaktadır. Bu sistemin (SEGBİS) kullanılmasının; istinabe (talimat) yerine geçtiği, duruşmada bulunma ile aynı olduğu şeklinde iki görüş mevcuttur. Ayrıca bu ikisinden başka kendine özgü bir sistem olduğu da kabul edilmektedir. Bu makalede videokonferans (SEGBİS) yönteminin hukuki niteliği ve ceza muhakemesinde kullanılmasının meşruiyeti ortaya konulacaktır.

---

* Bu makale, Kriminalpolitische Zeitschrift Dergisi'nin 2018/4 sayısında yayınlanmış olan “Videokonferenz Im Türkischen Strafprozessrecht” başlıklı Almanca makalenin çevirisidir.

** Doç. Dr. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi, erdalayerdelen@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-8796-2186.

Makale Gönderim Tarihi: 28.11.2019.

Makale Kabul Tarihi: 13.12.2019.

I. GİRİŞ

Video konferans teknolojileri birçok alanda kullanılabilir; çünkü her alanda ve meslekte insan etkileşimi söz konusudur. Farklı yerlerdeki insanların görüntülü görüşmesi, evden çalışma, şirket toplantıları, teletıp denilen uzaktan verilen sağlık hizmetleri, uzaktan eğitim ve TV canlı yayın katılımı gibi çok farklı alanlarda çok farklı kullanımlarla gerçekleştirilmektedir.¹

Video konferansın yaygın kullanımı, insanların görüntülü haberleşme ve birlikte çalışma ihtiyaçlarını karşılayarak, evden/uzaktan çalışmanın ve çok farklı mekânlardan katılımcıların olduğu toplantı, konferans, eğitim vb. etkinliklerin gerçekleşmesine imkân vermektedir.² Video konferans yöntemi, uzaktan çalışma olanı sağladığı gibi yargılama hukukunda da uzaktaki kişi ile adli makam arasında irtibat kurmaktadır. Son dönemde bu sebeplerle değişik ülkelerde yargılama hukukunda sıkça kullanılmaktadır.³

¹ Bilgin Yazar, Görüntülü İletişim-Video Konferans Teknolojilerinin Kullanım Alanları (Etgi Grup, 2012), 2, https://www.etgigrup.com/wp-content/uploads/2016/04/video_konferans_ab_2013-1.pdf.

² Yazar, Görüntülü İletişim, 3.

³ Mahkemelerde videokonferans usulünün uygulanmasına ilişkin düzenleme; Ceza muhakemesinde tanığın korunması amacıyla Alman Ceza Muhakemesi Kanunu (StPO) m.247a'da düzenlenmiştir. Bu madde 30.4.1998'de yürürlüğe girmiştir (BGBl. I S. 820). 2004 yılında ceza muhakemesinde delillerin korunması amacıyla yönelik olarak videokonferans uygulaması genişletilmiştir. Duruşma salonunda videokonferans usulünün kullanılması şu haller için meşru kabul edilmektedir:

- Bir tanık, ilgili veya suça iştirak eden kişinin uzun veya belirsiz bir süre duruşma salonunun bulunduğu yere getirilmelerinin mümkün olmaması,
- Bir tanık veya ilgilinin uzaklık nedeniyle duruşma salonunda bulunmalarının onlardan beklenemeyecek olması,
- Aynı şekilde savcılık, müdafii veya sanığın kabul etmiş olması (§ 247a i. V. m. § 251 Abs. 2 StPO, eingefügt durch das Opfer-rechtsreformgesetz vom 24. Juni 2004, BGBl. I S. 1354, und das Justizmodernisierungsgesetz vom 24. August 2004, BGBl. I S. 2198).

II. Sesli ve Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS)

Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS), UYAP Bilişim Sisteminde ses ve görüntünün aynı anda elektronik ortamda iletildiği, kaydedildiği ve saklandığı çoklu bir ortam (multimedya) sistemidir.⁴ Sistem, görüntü ile sesin aynı anda, güvenli bir şekilde iletilebilmesini ve kaydedilebilmesini gerektirmektedir. Görüntü kalitesi, ilgilinin yüz ifadelerini, vücut hareketlerini, tavır ve davranışlarını gözlemlemeye yeterli olmalıdır. Ses, ilgilinin duygularını anlamaya ve söylediklerini anlaşılır bir şekilde dinlemeye imkân verecek nitelikte olur. Bilgi, belge ve delillerin elektronik ortamda anında iletilebilmesi gerekir. SEGBİS ile elde edilen kayıtlar, nitelikli elektronik imza ile imzalanarak güvenli bir şekilde, talep eden makam tarafından saklanır.⁵

III. SEGBİS'in Yargı Alanında Sunduğu Olanaklar

SEGBİS ile ifadeler ve duruşma; video kaydına alınacak, tutanaklar bu kayıtlara göre düzenlenecek, video kayıtları Cumhuriyet savcısı, hâkim ve mahkemece tekrar tekrar izlenebilecektir.⁶ Cumhuriyet savcısı ve hâkimin; unutmadan, atlamadan ve hata yapmadan ilgili kişinin ifadesini tutanağa geçirmesi kolaylaşacaktır. Dolayısıyla öncelikle iddialar ve şikâyetler ciddi oranda azalacak, video kayıtlarıyla gerçek kolaylıkla ortaya çıkarılabilecektir.⁷ Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme, ifadelerin özetlenmesine ve tutanağa geçirilmesine yoğunlaşmak zorunda kalmayacaktır. Video konfe-

⁴ "Ceza Muhakemesinde Ses Ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik," Mevzuat Bilgi Sistemi, erişim tarihi 21 Ağustos 2017, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.15315&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>.

⁵ RG. 20.09.2011, S. 28060.

⁶ Arif Gözel, "Yargılamada Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Kullanımı," Academia, erişim tarihi 21 Ağustos 2017, https://www.academia.edu/12580753/Yarg%C4%B1lamada_Ses_ve_G%C3%B6r%C3%BCnt%C3%BCnt%C3%BC_Bili%C5%9Fim_Sistemi_SEGB%C4%B0S_Kullan%C4%B1m%C4%B1.

⁷ Turan Açıkmeşe ve Ulvi Karaşahin, "Sesli Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS)," UYAP Bilişim Dergisi, no. 5 (2012): 25.

rans sistemiyle yargılamanın süjeleri (özneleri) ve ifade veren kişiler, huzurdaymış gibi yüz yüze getirilebileceklerdir. Video kayıtları, soruşturma veya kovuşturma işleminin yapıldığı sırada hazır bulunmayan yargılama süjeleri tarafından, sonradan izlenebilecek ve böylece yüz yüzelik ilkesi nispeten uygulanmış olacaktır. Örneğin; soruşturma aşamasında alınan ifadeler mahkemece izlenebilecektir. Bunun sonucunda mahkeme, söz konusu ifadenin doğruluğunu daha iyi takdir edebilecektir.⁸

SEGBİS ile savcılık veya ilk derece mahkemelerce video kaydına alınan ifadeler, kanun yolu mercilerince izlenebilmektedir. SEGBİS video konferans yöntemi sayesinde, ilgililerin huzuru dışında dinlenen tanıkların ses ve görüntüleri, ilgililerin huzuruna aktarılabilir. Bu sayede aktarma sırasında ses ve görüntü bozmak suretiyle tanıkların korkmadan ve etki altında kalmadan beyanda bulunabilmeleri, kimliklerinin saklı tutulması ve aynı zamanda “silahların eşitliği” ve “yüz yüzelik” ilkelerinin uygulanması sağlanmaktadır.⁹

Kişileri sistem sayesinde huzurlarında gibi görmekte, bunların hâl ve hareketlerini izleyebilmektedirler. İfade alma veya sorgu işlemini de bizzat yaparak ellerindeki asıl dosya içeriğine göre ihtiyaç duydukları beyanları daha kolay alabilmektedirler. Yargılamanın tarafları da sistem sayesinde, ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişileri huzurlarında görebilmektedir. Bunların hâl ve hareketlerini izleyebilecekler ve ifade alma veya sorgu işlemine katılarak soru sorabileceklerdir.¹⁰

SEGBİS video konferans sistemiyle, yargılamanın süjeleri yüz yüze getirilerek asıl yetkili soruşturma veya kovuşturma makamlarının kendi işlemlerini bizzat yapmaları sağlanmaktadır. Uzakta bulunan ve ifadeleri alınacak veya sorgusu yapılacak kişiler, sistem sayesinde o dosya için esas yetkili olan yargılama makamı huzuruna

⁸ Açıkmeye ve Kardeşahin, “Sesli Görüntülü,” 26.

⁹ Açıkmeye ve Kardeşahin, “Sesli Görüntülü,” 27.

¹⁰ Sami Acar ve Hülya Gürsoy, “Türk Mahkemelerinde Sesli ve Görüntülü Kayıt ve Videokonferans Sistemi Uygulamasına Geçiş, Ceza Mahkemeleri Örneği,” Ankara Barosu Dergisi 70, no. 4 (2012): 131.

çıkılmaktadırlar.¹¹ Bu yargılama makamları, bunların hâl ve hareketlerini izleyebilmekte; ifade alma, sorgu ve tutuklama işlemini bizzat yapmaktadır. Bunun sonucunda “doğrudan doğruyalık-yüz yüzelik” ve “silahların eşitliği” ilkelerinin uygulanması sağlanmış olmaktadır. Ayrıca istinabe ve naip hâkim uygulaması ile yok tutuklaması¹² işlemleri büyük oranda azalacaktır. Bu bağlamda özellikle yol tutuklamasından kaynaklanan mağduriyetler ortadan kalkmaktadır. Ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin SEGBİS video konferans sistemi ile ceza infaz kurumundan duruşmalara katılmaları ve ifadelerinin alınmaları sağlanmaktadır.¹³ Yol tutuklaması sonucu ortaya çıkan nakil masrafları da önemli ölçüde azalmaktadır.¹⁴

IV. SEGBİS Mevzuatı

5271 sayılı CMK'nın 52, 58, 147, 180, 196 ve 219. maddelerinde, SEGBİS yönteminin kullanılmasına izin verilmiş ve bazı durumlarda zorunlu kılınmıştır.¹⁵ SEGBİS ile ilgili 20 Eylül 2011 tarih ve 28060 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak SEGBİS Yönetmeliği yürürlüğe konulmuştur. Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı 14.12.2011 tarih ve 150 no' lu genelge¹⁶ ile SEGBİS yönteminin kullanılmasını adli makamlara tavsiye etmiş ve nasıl kullanılacağına dair usul ve esasları belirlemiştir.

CMK 52 ve 58. maddelerinde tanık ifadelerinin alınmasında sesli ve görüntülü bilişim sisteminin (Videokonferans) kullanımı dü-

---

¹¹ Ali Kaya ve Meral Güneş, Ulusal Yargı Ağı Projesi-I (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2011), 4.

¹² Yol tutuklaması, esas yetkili mahkemesi huzuruna getirilmek üzere sanığın başka bir yer hâkimi tarafından geçici olarak tutuklanmasıdır.

¹³ Halil Güner, “SEGBİS Sisteminin Ceza Evi Uygulamasının Adil Yargılanma Hakkı Yönünden Değerlendirilmesi,” Terazi Hukuk Dergisi 9, no. 99 (Kasım 2014): 88.

¹⁴ Acar ve Gürsoy, “Türk Mahkemelerinde Sesli ve Görüntülü,” 133.

¹⁵ Ali İhsan İpek, İfade Almanın Teknik ve Taktikleri (Ankara: Adalet Yayınevi, 2015), 106.

¹⁶ “Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Genelge No: 150,” Adalet Bakanlığı, erişim tarihi 20 Ağustos 2017, www.adalet.gov.tr/genelgeler/genelge_pdf/segbis.pdf.

zenlenmiştir. CMK m.147, 196'da sanık ifadesinin alınmasında SEGBİS kullanımı, CMK 180. Maddesinde tanık ve bilirkişinin dinlenmesinde istinabe ve SEGBİS, CMK 219. Maddesinde ise duruşmada yapılan işlemlerin kayda alınması düzenlenmiştir.

V. Sanığın Duruşmada Hazır Bulunması

Yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışında tutulan sanık, iki şartla huzura getirilmeyebilir; öncelikle sorgusunun daha öncesinde yapılmış olması ve niteliği itibariyle hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen bir celsede, sanığın huzura getirilmemesine karar verilebilecek olunmasıdır.¹⁷ CMK m.196/5'e göre; *"Hastalık veya disiplin önlemi ya da zorunlu diğer nedenlerle, yargılamanın yapıldığı yargı çevresi dışındaki bir hastane veya tutukevine nakledilmiş olan sanığın, sorgusu yapılmış olmak koşuluyla, hazır bulundurulmasına gerek görülmeyen oturumlar için getirilmemesine mahkemece karar verilebilir"*.

Bu hüküm, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 10.06.2008 tarihli, 2008/9-148 E. ve 2008/169 K. sayılı kararında şöyle yorumlanmaktadır; *"CMK m.196/5 hükmünün, 'sanık hazır bulunmayı açıkça istemedikçe' şeklinde yorumlanması gerekir"*. İlgili kararda Ceza Genel Kurulu, davanın görüldüğü yer mahkemesinin yargı çevresi dışında başka bir suçtan cezası infaz edilmekte olan sanık hakkında hüküm vermiştir. Sanık, bu olayda duruşmada hazır bulunmak istediğini yazılı olarak mahkemeye iletmiştir. Sanığın duruşmada hazır edilip müdafii huzurunda bozmaya karşı diyetleri sorulmadan direnme kararı verilmesini, savunma hakkının açıkça kısıtlanması olarak değerlendirmiştir. Bu nedenle hükmün bozulmasına karar vermiştir.¹⁸

¹⁷ Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, Ceza Muhakemesi Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 741-744; Nur Centel ve Hamide Zafer, Ceza Muhakemesi Hukuku (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2016), 712-716; Veli Özer Özbek, Ceza Muhakemesi Hukuku (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 666.

¹⁸ Ersan Şen, "Sanığın Mahkemeye Çıkma Hakkı," Haber7, erişim tarihi 5 Mart 2017, <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1830305-sanigin-mahkemeye-cikma-hakki>.

Yargıtay 16. Ceza Dairesi, üç kararla¹⁹ tartışma konusu netleştirilmiştir. Kararlarda özetle; sanık ve müdafii sesli ve görüntülü iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle savunma yapılmasını istemişlerdir. Bu sistemin kullanılmasına muhalefet etmişlerdir. Sanık ve müdafii duruşmada hazır bulunmayı ısrarla talep etmişler; buna rağmen SEGBİS aracılığıyla sanık savunması alınmıştır. Sanık hakkında mahkûmiyet hükmü kurmuştur. Yargıtay bu kararlarında bu şartlar altında sanığın savunma hakkının kısıtlandığına karar vermiştir.

Bu kararlarda “sanık olmaksızın yargılama olmaz” ilkesi üç başlıkta açıklanmıştır. Bunlar;

1. Genel kural, sanığın duruşmada hazır bulundurulmasıdır. Bu hak, ancak somut ciddi nedenlere dayalı olarak mahkeme kararı ile sınırlandırılabilir.
2. İlk ve son savunmanın yapıldığı, esasa ilişkin delillerin toplandığı oturumlara, sanığın SEGBİS yolu ile katılması açık kabulüne dayalı olmalıdır.
3. Sesli ve görüntülü yöntemle savunma alınması hâlinde, talebi doğrultusunda sanığın yanında da müdafii bulunması olanağının sağlanması koşulları gerçekleştiğinde, savunma hakkının kısıtlanmadığı kabul edilebilecektir.

Bunların dışında; sanığın SEGBİS yoluyla ifadesinin alınabilmesi için, huzurda bulundurulmasının mümkün olmaması gerekmektedir.²⁰ Deyim yerinde ise SEGBİS, savunma hakları çerçevesinde sanığa tanınan “ikincil asgari hak” niteliğindedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu da Haziran 2017 tarihinde verdiği kararında 16. Ceza Dairesinin kararını benimsemiştir. Yargıtay daireleri arasında var olan içtihat farklılığı bu sayede ortadan kalkacaktır. Yukarıda zikredilen üç kriter artık daha geniş uygulama alanı bulacaktır.

¹⁹ Yar. 16. CD, E.2015/1076, K.2015/1932 19.06.2015; Yar. 16. CD, E.2015/1078, K.2015/1930 19.06.2015; Yar. 16. CD, E.2015/1083, K.2015/1926 19.06.2015.

²⁰ Erşan Şen, “Uzakta Olan Sanığın Sorgusu,” Haber7, erişim tarihi 19 Temmuz 2017, <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1875201-uzakta-olan-sanigin-sorgusu>.

Yargıtay kararları ile de sabit olduğu üzere, esas olan kovuşturma aşamasında sanığın huzura gelmesi ve duruşma salonunda bulunmasıdır. Bu usul, “delillerin doğrudan doğruyalığı” ve “yüz yüzelik” ilkeleri ile de uyumludur. Sanığın, SEGBİS yöntemi ile duruşmalara uzaktan katılmasını gerektirecek haklı gerekçe veya delil söz konusu değilse duruşma salonuna bizzat getirilmesi gerekir. Sanık, yanında müdafii olmaksızın ve duruşma salonunda yüz yüzelik sağlanmaksızın sorguya alınmamalıdır. Kapalı cezaevi koşullarında tutulan sanığın, güvenlik veya ulaşım zorluğu gibi kabulü mümkün olmayan gerekçelerle mahkemeye getirilmemesi, savunma hakkının kısıtlanmasına ve adil yargılanma hakkının ihlal edilmesine yol açacaktır.²¹

VI. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Yaklaşımı

AİHM'in özellikle Marcello Viola-İtalya kararı²² bu konuda kriterlerin ortaya konulduğu en önemli karardır. Başvurucu Marcello Viola, ceza yargılamasının ikinci setindeki, yani istinaf mahkemesinde yapılan yargılamada üç duruşmaya rızası olmaksızın video konferans yoluyla (işitsel ve görsel sistemler kullanılarak) katılarak, tutuklu bulunduğu hapisaneden duruşma salonuna getirilmemiştir. Başvurucu “usuli” sebeplere dayanarak (istinaf mahkemesinin kararına karşı) temyiz başvurusunda bulunmuştur. Yüksek Mahkeme (Yargıtay) başvurusunun temyiz talebini reddetmiştir.

Hükümetin görüşü; mevcut davada, dürüst yargılanma hakkı ile ilgili tüm koşulların sağlandığı, sanığın tutuklu bulunduğu yerde kalmasına izin veren gelişmiş bir teknik alet olan ve önemli gecikmelerin önüne geçen video konferans sisteminin sanığın duruşmalara etkili bir şekilde katılımını sağladığı yönündedir. Sanığın aynı tarihlerde farklı mahkemelerde davası görülmektedir. Hükümet; başvurusunun, yargılama süresine zarar vermeyecek şekilde yargılamaya katılımını sağlayacak en iyi sistemin sesli ve görüntülü bağlantı usulü olduğu kanaatinde. Ayrıca sanık, duruşma salonunda

²¹ Güner, “Adil Yargılanma Hakkı Yönünden,” 84-86.

²² AİHM Üçüncü Dairesi'nin 2004/45106 sayılı ve 05.10.2006 tarihli kararı.

bulunan müdafii dışarıdan bir üçüncü kişi tarafından herhangi bir dinleme teşebbüsüne karşı önlem alınmış bir telefon bağlantısı ile özel olarak danışabilme imkânına sahiptir. Müdafii, video konferans yapılan salona kendisinin yerine bir müdafii gönderebilir veya aksine kendisi müvekkilinin yanında bulunarak duruşma salonunda savunma yapması için kendisi tarafından görevlendirilen bir müdafii de gönderebilmektedir.

Somut davada İHAM; başvurucunun, müdafii ile üçüncü kişiler tarafından dinlenilmeden görüşme hakkının ihlal edilmediğini tespit etmiştir. Zira başvurucunun, duruşma salonunda bulunan müdafiiye dışarıdan bir üçüncü kişi tarafından herhangi bir dinleme teşebbüsüne karşı önlem alınan telefon bağlantısı ile özel olarak danışabilme imkânına sahiptir. Başvurucu müdafinin, müvekkilinin bulunduğu yerde hazır olma ve onunla mahremiyet içerisinde görüşme hakkının bulunduğunu kabul ederek İHAS m.6'nın ihlal edilmediğine karar vermiştir.²³

Marcello Viola - İtalya kararının, SEGBİS usulünün tatbik edildiği yargılamalarda emsal teşkil edebilmesi için; yargılama makamının SEGBİS usulünün kullanımına ilişkin kararının, öncelikle İHAS m.6 ile korunan dürüst yargılanma hakkına ilişkin usuli güvencelerin özünü ortadan kaldırmaması ve sanığın savunma hakkına orantısız müdahale içermemesi gerekmektedir. Bir başka anlamıyla; Marcello Viola kararı veya emsal gösterilecek herhangi bir karar, bireyin mahkemede hazır bulunma hakkını bertaraf edecek şekilde her celse için uygulanabilecek bir yol olarak algılanmamalıdır.²⁴

---

²³ Cankat Taşkın, "Müdafinin Ve Vekilin Hukuki Yardımı, Sınırları İle Uygulamada Karşılaşılan Sorunların Aihm İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi," Türkiye Barolar Birliği Dergisi, no. 69 (Mart-Nisan 2007): 211-241.

²⁴ Şen, "Sanığın Mahkemeye Çıkma Hakkı."

VII. Marcelo Viola-İtalya Kararında İhlale Hükmedilmemesinin Nedenleri

1. İtalyan Ceza Muhakemesi Kanununda Var Olan Usuli Güvenceler:
  - a) Videokonferans (SEGBİS) uygulamasına, ancak sanığın duruşmaya getirilmesinin kamu düzeni ve güvenliği açısından ciddi problemler oluşturuyor ve zorunluluk arz ediyorsa başvurulabilir. Türkiye’de, daha çok kamu güvenliği veya düzeni değil, sevklerin masraflı olması veya ceza infaz kurumlarının dolu olması gerekçesiyle yapılmaktadır.
  - b) Bu yöntem, kargaşa ve suçun önlenmesi, mağdurların ve tanıkların yaşam, özgürlük, güvenlik haklarının korunması ve adli işlemlerde makul süre gerekliliklerine uyulması hususları sebebiyle kullanılabilir. Bu da ancak çok hızlı gelişen durumlarda, örneğin yakalama infazlarında bunu meşru kılmaktadır.
  - c) Bu yönetime başvurulması, sanığın farklı mahkemelerde duruşmasının veya başka işlemlerinin bulunması sebebiyle gecikmeyi önleyecekse başvurulabilir. Özellikle bulunduğu yerdeki mahkemede de yakın tarihte duruşmasının olması hâlinde bu yöntem meşru hâl almaktadır.
  - d) Bu yönetime başvurulması hâkim kararına bağlıdır ve bunun taraflara ve müdafisine 10 gün önceden bildirilmesi gerekir. CMK m.196’daki istinabe yasağı SEGBİS yasağı anlamına da gelmektedir. Her somut olayda hâkime takdir yetkisi vermek gerekir. Ancak uygulamada bu yol zaten zorlanmaktadır. Mevzuat ile kuralları koymak gerekir.
  - e) Videokonferans yöntemi uygulanırken duruşma salonu ile sanığın bulunduğu yerdeki herkes, herkesi görebilecek durumda olmalıdır. Duruşmalarda sıklıkla teknik sorunların yaşandığı gözlenmektedir.

- f) Sanık müdafii, her zaman sanığın yanında hazır bulunmalıdır.
- g) Müdafii, sanığın yanında yer almıyor, duruşma salonunda bulunuyorsa sanık ile müdafii arasında gerekli teknik vasıtalarla özel ve gizli konuşmayı sağlayacak iletişim hattı bulunmalıdır. Bu hukuki yardım sağlanması bakımından vazgeçilemez bir haktır. Ancak şu anda bunu sağlayan mahkeme sayısı çok azdır. Bu iletişimin, denetlenmeden sağlandığının güvenceye alınması gerekir.²⁵
- h) Sanığın bulunduğu yer duruşma salonunun uzantısı sayılacak şekilde düşünülmelidir; teknik olarak aksamaların bulunmaması ve anlık iletişimin sağlanması gerekir. Uzaktan katılım kararı verildiğinde, duruşmanın yapılacağı mahkeme salonu ile tutuklunun bulunduğu yer arasında görsel ve işitsel bir bağlantı kurularak iki mekânda da hazır bulunan kişilerin birbirlerini eş zamanlı ve net olarak görmeleri ve söylenenleri duymaları sağlanacaktır. Farklı davalılar da farklı mekânlarda birbirlerini görebilecektir.
- i) Sanığın kimliğini tespit açısından, mutlaka bir mahkeme yetkilisinin sanığın yanında bulunması sağlanır. Hâkime yardım ile görevli bir mahkeme yetkilisi sanığın yanında bulunarak sanığın kimliği, hak ve yetkilerini kullanmakta hiçbir şekilde kısıtlamaya maruz kalmadığını tasdik edecektir. SEGBİS yönetmeliğinde infaz kurumu görevlisine bu yetkinin verilmiş olması yeterli değildir.
2. İtalya Anayasa Mahkemesi, Videokonferans uygulamasını Anayasaya aykırı bulmamıştır.
3. CİKAYAS (Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Avrupa Sözleşmesi) m.9-11 bu yönteme belli şartlarda izin vermektedir.

---

²⁵ Gizem Dursun, "Sanığın Duruşmada Hazır Bulunma Hakkı ve Bu Kapsamda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sisteminin (SEGBİS) Değerlendirilmesi," Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11, no. 143-144 (Temmuz-Ağustos 2016): 127-157.

4. Temyiz (Somut olayda istinaf) aşamasında delillerin tartışılması söz konusu olmadığından bu yöntemin yargılamaya etkisi sınırlı kalmaktadır.

VIII. Anayasa Mahkemesi'nin Yaklaşımı

Erdal Korkmaz ve Diğerleri Kararı,²⁶ bu konuda Anayasa Mahkemesi'nin değerlendirme yaptığı önemli bir karardır. Başvurucular, devlet memuru olmakla birlikte Kamu Emekçileri Sendikasına (KESK) bağlı Eğitim ve Bilim Emekçileri (Eğitim-Sen) üyesidirler. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, başvurucularla ilgili olarak *DHKP-C silahlı terör örgütüne üye olma* nedeniyle soruşturma başlatmıştır. DHKP-C'nin silahlı bir terör örgütü olup BM Güvenlik Konseyi, AB (2002), ABD (1997), Almanya (1998), İngiltere Birleşik Krallığı (2001) nezdinde terör örgütleri listesinde yer almış olması nedeniyle başvurucular hakkında tutuklama kararı alınmıştır. Başvurucuların tutukluluk süreci içerisinde yapmış oldukları tüm itirazlar reddedilmiştir. SEGBİS usulüyle tutukluluk incelemesi yapılmış ve müdafilerin hazır bulundurulması ve dinlenilmesi talebi de CMK m. 108/1; *şüpheli veya müdafii* dinlenilmesini öngördüğü için reddedilmiştir.

Bu karara da itiraz üzerine, İstanbul 1 No'lu Hâkimliğine göre;

SEGBİS'in beyan almada yeterli bir sistem olup şüphelilerin iradeleriyle beyanda bulunmamış olmaları tutukluluk hâlinin devamına karar vermede bir engel olarak değerlendirilmemiştir. Yasal mevzuat açısından tutukluluk incelemesinin duruşmalı olarak yapılması zorunlu değildir. Taraflar itiraz ve taleplerini her zaman dosyaya sunabileceklerdir. SEGBİS ile cezaevine bağlanarak gerekli ortam ve imkânın sağlandığı belirtilmektedir.

Başvurucu iddialarından biri; tutukluluk incelemelerinin duruşmalı olması istenmesine karşın SEGBİS usulüyle yapılması Anayasa m.36'da düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlalidir.

²⁶ AYM, B.2013/2653, 18.11.2015.

Anayasa Mahkemesi değerlendirmesinde; AY m.19/8 kapsamında tutukluluğa yapılan her itirazda başvurusunun dinlenilmesinin gerekli olmadığını yalnızca tutukluluğun gözden geçirilmesinde “çelişmeli yargı” ve “silahların eşitliği” ilkelerine riayet edilmesi noktasındaki hassasiyetlerini *Firas Aslan ve Hebat Aslan kararını* atıf yaparak belirtmiştir. SEGBİS’ in ifade alma ve sorgu işlemlerinde ve duruşmalarda, Cumhuriyet savcılığı veya mahkemenin yargı çevresi dışında bulunan veya mahkemede hazır bulunmayan kişilerin (şüpheli, tanık, şikâyetçi) video konferans yoluyla dinlenilmesini ve ifadelerin kayda alınmasını sağlayan bir imkân olduğu üzerinde durulmuştur.

Bu kayıtların daha sonra yazılı olarak tutanağa dönüştürüldüğü de sistemin güvencesi olarak ifade edilmiştir. Mahkeme yine *Aslan kararına* atıf yaparak tutukluluğun incelenmesinin ve tahliye talebi değerlendirmesinin SEGBİS vasıtasıyla yapılmasını ve başvurucuların o anda herhangi bir beyanda bulunmayışını hatta Cumhuriyet savcısının da sözlü beyanda bulunmak üzere mahkemeye çağrılmamış olmasını “silahların eşitliği” ilkesine aykırı bulmamıştır.²⁷ CMK m.147/1-h uyarınca, SEGBİS’ in kullanılmasının emredici hükme bağlandığı da belirtilerek bu sistemin *yüz yüzelik ilkesini* sağladığı avantajı vurgulanmaktadır.

Buna gerekçe olarak AY m.19/8 gereğince tutuklama ile ilgili kısa sürede karar verilmesinin gerekliliği fakat her incelemede de duruşma yapılmasının ceza yargılamasını sistemini sekteye uğratacağını vurgulamaktadır. SEGBİS vasıtasıyla yapılan incelemede, makul sürede değerlendirme maksadı taşındığı da yine bu çerçevede hem güvenlik hem de kişi haklarının ihlaline engel olması bakımından önem arz ettiği de belirtilmiştir. Mevcut davada duruşma yapılmasını gerektirecek özel bir durum olmadığı da yine belirtilmektedir. Son olarak Mahkeme, *AİHM Marcello Viola/İtalya 2007* kararına atıf yaparak, sanıkların duruşmaya video konferans yöntemiyle katılımının sağlanmasını, savunmanın diğer taraflara nazaran ciddi bir şekilde dezavantajlı bir konuma düşürülmediği durumlarda -

²⁷ Şen, “Sanığın Mahkemeye Çıkma Hakkı.”

bilhassa burada karşı tarafın pozisyonu üzerinde durulmaktadır. Sanığın mahkemede hazır bulunma şartının gerçekleşmiş sayılacağını belirtmektedir. SEGBİS vasıtasıyla yapılan tutukluluk incelemelerinde, başvuruculara tutukluluk hâleriyle ilgili itirazlarını dile getirme, Mahkeme önünde sözlü savunma yapma fırsatının verilmiş olması, herhangi bir hak ihlalinin olmadığı tespiti vurgulanmaktadır. Aynı zamanda başvurucuların itirazlarının dosya üzerinden vaktinde incelenmiş olması nedeniyle de makul aralıklarla dinlenme noktasında bir ihlal görülmemektedir. Anayasa Mahkemesi'nin bu değerlendirmelerine, AIHM'nin Marcelo Viola-İtalya Kararındaki kriterler sebebiyle katılmamız mümkün değildir.

IX. Sonuç

Ülkemizde tatbik edilen SEGBİS usulünün; teknik aksaklıklar (elektrik kesintileri veya sistem arızaları) sebebiyle sistemin kullanımını zorlaştırdığı, duruşma salonu ile tutuklunun bulunduğu yer arasında ses ve görüntü bağlantısının kopukluğu, ses iletiminde yaşanan zorluklar bilinmektedir. Özellikle sanık beyanlarının mahkeme heyeti, sanık müdafii, tanıklar, diğer sanıklar ve hatta duruşma tutanağını düzenleyen kâtip tarafından bazı zamanlarda anlaşılabilir hâl aldığı görülmektedir. Beyanların "ilk ağızdan" değil, SEGBİS olarak adlandırılan sistemden mahkemeye yansıdığı kadarıyla "dolaylı" yollarla duyulması, sanığın somut olayı anlatırken sergilediği mimiklerinin doğrudan görülememesi gibi gerekçelerle, yargılamanın sıhhatini, saygınlığını ve dürüstlüğünü azalttığı bir gerçektir.

Sanığın savunma hakkını kısıtlayan bu usulün, salt teknik aksaklıklar sebebiyle değil, hakkın özünü zedeleyen hatalı uygulamalar sebebiyle de dürüst yargılanma hakkını ihlal etmektedir. Yalnızca somut gerekçelerle ve "istisnai" olarak başvurulabilen SEGBİS usulünün, uygulamada "zorunlu" addedildiği görülmektedir. SEGBİS odasında bekleyen tutuklu sanığın yanında isteğe bağlı veya zorunlu olarak müdafii (zorunlu müdafi sıfatıyla) bulundurulmamaktadır. Tutuklu sanığın, mahkemede hazır bulunan müdafii ile üçüncü kişilerin duyamayacağı şekilde görüşebileceği, göz tema-

sı kurup etkili hukuki yardım alabileceği herhangi bir sesli veya görüntülü iletişim ağı yoktur.

SEGBİS odasında bekletilen tutuklu sanıklar, yaşanan teknik aksaklıklar sebebiyle duruşmayı kaldığı yerden takip edememektedir. Cezaevi personelinin SEGBİS sistemi konusunda yeterli teknik bilgi ve hâkimiyeti bulunmamaktadır. Bağlantı kopuklukları eş zamanlı olarak giderilmemektedir. Bu nedenlerle sık sık celse arası verildiği gibi duruşmanın başka tarihlere ertelenmesi de söz konusu olmaktadır. Söz konusu koşullarda yaşanan mağduriyetin önlenememesi, teknik aksaklık sırasında sistemi yeniden kurabilecek donanımına sahip personellerin yetersiz olması gibi esasında hakkın kullanımına etki ve katkısı tartışılmaz olan bu eksikliklerin giderilmesi ve “SEGBİS” sisteminin yenilenmesi gerekmektedir.

Özellikle son dönemde SEGBİS Yönetmeliğinde değişiklik yapılarak usuli güvenceler getirilmesi gündemdedir. Bu maksatla SEGBİS Yönetmeliği üzerinde çalışılmaktadır. Marcelo Viola-İtalya Kararında zikredilen İtalya Ceza Muhakemesi Kanunu’nda yer alan usuli güvencelerin sağlanarak SEGBİS yönteminin bu şartlar altında etkin kullanılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Sami ve Hülya Gürsoy. "Türk Mahkemelerinde Sesli ve Görüntülü Kayıt ve Videokonferans Sistemi Uygulamasına Geçiş, Ceza Mahkemeleri Örneği." Ankara Barosu Dergisi 70, no. 4 (2012): 109-137.
- Açıkmeşe, Turan ve Ulvi Karaşahin. "Sesli Görüntülü Bilişim Sistemi (SEGBİS)." UYAP Bilişim Dergisi, no. 5 (2012): 25-35.
- Adalet Bakanlığı. "Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Genelge No: 150." Erişim tarihi 20 Ağustos 2017. www.adalet.gov.tr/genelgeler/genelge_pdf/segbis.pdf.
- Centel, Nur ve Hamide Zafer. Ceza Muhakemesi Hukuku. İstanbul: Beta Basım Yayın, 2016.
- Dursun, Gizem. "Sanığın Duruşmada Hazır Bulunma Hakkı ve Bu Kapsamda Sesli ve Görüntülü Bilişim Sisteminin (SEGBİS) Değerlendirilmesi." Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 11, no. 143-144 (Temmuz-Ağustos 2016): 127-157.
- Gözel, Arif. "Yargılamada Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEGBİS) Kullanımı." Academia. Erişim tarihi 21 Ağustos 2017. https://www.academia.edu/12580753/Yarg%C4%B1lamada_Ses_ve_G%C3%B6r%C3%BCnt%C3%BCnt%C3%BC_Bili%C5%9Fim_Sistemi_SEGB%C4%B0S_Kullan%C4%B1m%C4%B1.
- Güner, Halil. "SEGBİS Sisteminin Ceza Evi Uygulamasının Adil Yargılanma Hakkı Yönünden Değerlendirilmesi." Terazi Hukuk Dergisi 9, no. 99 (Kasım 2014): 84-86.
- İpek, Ali İhsan. İfade Almanın Teknik ve Taktikleri. Ankara: Adalet Yayınevi, 2015.
- Kaya, Ali ve Meral Güneş. Ulusal Yargı Ağı Projesi-I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2011.
- Mevzuat Bilgi Sistemi, "Ceza Muhakemesinde Ses Ve Görüntü Bilişim Sisteminin Kullanılması Hakkında Yönetmelik." Erişim tarihi 21 Ağustos 2017. <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Asp?MevzuatKod=7.5.15315&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0>.

- Özbek, Veli Özer, Koray Doğan, Pınar Bacaksız, ve İlker Tepe. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Şen, Ersan. "Sanığın Mahkemeye Çıkma Hakkı." Haber7. Erişim tarihi 5 Mart 2017. <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1830305-sanigin-mahkemeye-cikma-hakki>.
- Şen, Ersan. "Uzakta Olan Sanığın Sorgusu." Haber7. Erişim tarihi 19 Temmuz 2017. <http://www.haber7.com/yazarlar/prof-dr-ersan-sen/1875201-uzakta-olan-sanigin-sorgusu>.
- Taşkın, Cankat. "Müdafinin Ve Vekilin Hukuki Yardımı, Sınırları İle Uygulamada Karşılaşılan Sorunların Aihm İçtihatları Işığında Değerlendirilmesi." Türkiye Barolar Birliği Dergisi, no. 69 (Mart-Nisan 2007): 211-241.
- Yazar, Bilgin. Görüntülü İletişim–Video Konferans Teknolojilerinin Kullanım Alanları. Etgi Grup, 2016. https://www.etgigrup.com/wp-content/uploads/2016/04/video_konferans_ab_2013-1.pdf.
- Yenisey, Feridun ve Ayşe Nuhoğlu. Ceza Muhakemesi Hukuku. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.